

2024/1069

16.4.2024.

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA (ES) 2024/1069

(2024. gada 11. aprīlis)

**par sabiedrības līdzdalībā iesaistījušos personu aizsardzību pret acīmredzami nepamatotām prasībām
vai ļaunprātīgu tiesvedību ("stratēģiska tiesvedība pret sabiedrības līdzdalību")**

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 81. panta 2. punkta f) apakšpunktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu ⁽¹⁾,

pēc leģislatīvā akta projekta nosūtīšanas valstu parlamentiem,

saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru ⁽²⁾,

tā kā:

- (1) Savienība ir izvirzījusi sev mērķi uzturēt un attīstīt brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, kurā ir nodrošināta personu brīva pārvietošanās. Lai izveidotu šādu telpu, Savienībai cita starpā jāpieņem pasākumi, kas attiecas uz tiesu iestāžu sadarbību civillietās ar pārrobežu ietekmi un kas ir vajadzīgi, lai likvidētu šķēršļus civillietu pienācīgai izskatīšanai. Minētais mērķis būtu jāsasniedz, vajadzības gadījumā veicinot dalībvalstīs piemērojamo civilprocesa noteikumu saderību.
- (2) Līguma par Eiropas Savienību (LES) 2. pantā ir norādīts, ka Savienība ir dibināta, pamatojoties uz vērtībām, kas respektē cilvēka cieņu, brīvību, demokrātiju, vienlīdzību, tiesiskumu un cilvēktiesības, tostarp minoritāšu tiesības.
- (3) LES 10. panta 3. punktā ir noteikts, ka ikvienam Savienības pilsonim ir tiesības piedalīties Savienības demokrātiskajā dzīvē. Eiropas Savienības Pamattiesību hartā ("Harta") cita starpā ir paredzētas tiesības uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību, personas datu aizsardzību, vārda un informācijas brīvību, kas ietver arī mediju brīvības un plurālisma ievērošanu, pulcēšanās un biedrošanās brīvību, un tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu.
- (4) Tiesības uz vārda un informācijas brīvību, kas noteiktas Hartas 11. pantā, ietver tiesības uz viedokli un tiesības saņemt un izplatīt informāciju un idejas bez valsts iestāžu iejaukšanās un neatkarīgi no valstu robežām. Hartas 11. pantam ir jāpiešķir tāda pati nozīme un tvērums, kādi ir atbilstošajam Eiropas Cilvēktiesību konvencijas ("ECTK") 10. pantam par vārda un informācijas brīvību, kā to interpretējusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa ("ECT").
- (5) Eiropas Parlaments 2021. gada 11. novembra rezolūcijā par demokrātijas, mediju brīvības un plurālisma stiprināšanu Savienībā aicināja Komisiju ierosināt gan ieteikuma tiesību, gan saistošo tiesību aktu kopumu, lai risinātu jautājumu par arvien pieaugošo skaitu stratēģisku tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību ("SLAPP") attiecībā uz žurnālistiem, nevalstiskajām organizācijām (NVO), akadēmisko aprindu pārstāvjiem un pilsonisko sabiedrību Savienībā. Parlaments norādīja, ka ir nepieciešami likumdošanas pasākumi civilprocesuālo un kriminālprocesuālo tiesību jomā, piemēram, priekšlaicīgas noraidīšanas mehānisms ļaunprātīgām civillietām, tiesības pilnībā atlīdzināt atbildētājam radušās izmaksas un tiesības uz kaitējuma atlīdzību. 2021. gada 11. novembra rezolūcijā bija iekļauts arī aicinājums nodrošināt tiesnešiem un praktizējošiem juristiem pienācīgu apmācību par SLAPP, īpašu fondu finansiāla atbalsta sniegšanai SLAPP rezultātā cietušajiem un publisku reģistru ar tiesu lēmumiem SLAPP lietās. Turklāt Parlaments aicināja pārskatīt Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1215/2012 ⁽³⁾ un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 864/2007 ⁽⁴⁾, lai novērstu "neslavas celšanas tūrisma" vai "labvēlīgākās tiesas izvēli".

⁽¹⁾ OV C 75, 28.2.2023., 143. lpp.

⁽²⁾ Eiropas Parlamenta 2024. gada 27. februāra nostāja (*Oficiālajā Vēstnesī* vēl nav publicēta) un Padomes 2024. gada 19. marta lēmums.

⁽³⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1215/2012 (2012. gada 12. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās (OV L 351, 20.12.2012., 1. lpp.).

⁽⁴⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 864/2007 (2007. gada 11. jūlijs) par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām ("Roma II") (OV L 199, 31.7.2007., 40. lpp.).

- (6) Šīs direktīvas mērķis ir likvidēt šķēršļus civilietu pienācīgai izskatīšanai, vienlaikus nodrošinot aizsardzību fiziskām un juridiskām personām, kuras iesaistījušās sabiedrības līdzdalībā sabiedrības interešu jautājumos, tostarp žurnālistiem, publicistiem, mediju organizācijām, trauksmes cēlējiem un cilvēktiesību aizstāvjiem, kā arī pilsoniskās sabiedrības organizācijām, NVO, arodbiedrībām, māksliniekiem, pētniekiem un akadēmisko aprindu pārstāvjiem, pret tiesvedībām, kas ierosinātas pret šīm personām, lai atturētu tās no sabiedrības līdzdalības.
- (7) Tiesības uz vārda brīvību ir pamattiesības, kas ir jāīsteno godprātīgi un atbildīgi, ņemot vērā cilvēku pamattiesības iegūt objektīvu informāciju, kā arī ievērojot katras personas pamattiesības uz reputācijas aizsardzību, personas datu un privātuma aizsardzību. Šo tiesību kolīziju gadījumā visām pusēm ir jābūt iespējai vērsties tiesā, pienācīgi ievērojot taisnīgas tiesas principu. Šajā nolūkā šai direktīvai būtu jādod tiesai, kas izskata lietu, rīcības brīvība apsvērt, vai attiecīgo garantiju piemērošana konkrētajā gadījumā ir piemērota. Izlietojot šādu rīcības brīvību, tiesai nebūtu jāpiemēro attiecīgie aizsardzības pasākumi, piemēram, ja sabiedrības līdzdalība nenotiek labticīgi, kā gadījumos, kad sabiedrības līdzdalības ietvaros atbildētājs ir izplatījis dezinformāciju vai ir safabricējis apgalvojumus ar mērķi kaitēt prasītāja reputācijai.
- (8) Žurnālistiem ir svarīga loma sabiedrisku diskusiju veicināšanā un informācijas, viedokļu un ideju sniegšanā un saņemšanā. Viņiem vajadzētu spēt savas darbības īstenot iedarbīgi un nebaidoties, lai nodrošinātu iedzīvotājiem Eiropas demokrātiskajās valstīs iespēju uzzināt dažādus viedokļus. Neatkarīga, profesionāla un atbildīga žurnālistika un piekļuve plurālistiskai informācijai ir svarīgākie demokrātijas pilāri. Ir svarīgi, lai žurnālistiem tiktu dota nepieciešamā telpa atklātu, brīvu un taisnīgu diskusiju veicināšanai un dezinformācijas, manipulēšanas ar informāciju un iejaukšanās apkarošanai saskaņā ar žurnālistikas ētiku un lai viņiem tiktu nodrošināta aizsardzība, ja viņi rīkojas labticīgi.
- (9) Šī direktīva nesniedz žurnālista definīciju, jo tās mērķis ir aizsargāt jebkuru fizisku vai juridisku personu, kas iesaistās sabiedrības līdzdalībā. Tomēr jāuzsver, ka ar žurnālistiku nodarbojas plašs aktoru loks, tostarp reportieri, analītiķi, pastāvīgo sleju autori un blogeri, kā arī citi, kas nodarbojas ar pašpublicāciju drukātā veidā, internetā vai citur.
- (10) Jo īpaši pētnieciskajiem žurnālistiem un mediju organizācijām ir svarīga loma organizētās noziedzības, varas ļaunprātīgas izmantošanas, korupcijas, pamattiesību pārkāpumu un ekstrēmisma atklāšanā un apkarošanā. Viņu darbs ir saistīts ar īpaši augstu risku, un viņi arvien biežāk saskaras ar uzbrukumiem, nonāvēšanu un draudiem, kā arī iebiedēšanu un aizskaršanas gadījumiem. Ir vajadzīga stabila garantiju un aizsardzības pasākumu sistēma, lai pētnieciskie žurnālisti varētu pildīt savu būtisko uzrauga lomu jautājumos, kas skar sabiedrības intereses, nebaidoties no soda par patiesības meklēšanu un sabiedrības informēšanu.
- (11) Cilvēktiesību aizstāvjiem būtu jāspēj aktīvi piedalīties sabiedriskajā dzīvē un veicināt pārskatatbildību, nebaidoties no iebiedēšanas. Cilvēktiesību aizstāvji ir indivīdi, grupas un pilsoniskās sabiedrības organizācijas, kas veicina un aizsargā vispārēji atzītas cilvēktiesības un pamatbrīvības. Cilvēktiesību aizstāvji ir apņēmušies veicināt un aizsargāt pilsoniskās, politiskās, ekonomiskās, sociālās, kultūras, vides, klimata, sieviešu un LGBTIQ tiesības un cīnīties pret tiešu vai netiešu diskrimināciju, kā noteikts Hartas 21. pantā. Ņemot vērā Savienības vides un klimata politiku, uzmanība būtu jāpievērš arī vides tiesību aizstāvjiem, jo viņiem ir svarīga loma Eiropas demokrātijās.
- (12) Citi svarīgi sabiedrisko diskusiju dalībnieki, piemēram, akadēmisko aprindu pārstāvji, pētnieki vai mākslinieki, arī ir pelnījuši pienācīgu aizsardzību, jo arī pret viņiem var tikt vērstas SLAPP. Demokrātiskā sabiedrībā viņiem vajadzētu būt iespējai mācīties, pētīt, uzstāties un izteikties, nebaidoties no atreibības. Akadēmisko aprindu pārstāvji un pētnieki sniedz būtisku ieguldījumu publiskajā diskursā un zināšanu izplatīšanā, nodrošina, ka demokrātiskās debātes var notikt, pamatojoties uz informāciju, un vērsas pret dezinformāciju.
- (13) Veselīgā un plaukstošā demokrātijā cilvēkiem ir jābūt iespējai aktīvi piedalīties sabiedriskās diskusijās bez valsts iestāžu vai citu ietekmīgu – vietējo vai ārvalstu – aktoru nepamatotas iejaukšanās. Lai nodrošinātu jēgpilnu līdzdalību, cilvēkiem vajadzētu spēt piekļūt uzticamai informācijai, ko viņi var izmantot, lai formulētu savu viedokli un izdarītu paši savus spriedumus sabiedriskā telpā, kurā var brīvi paust dažādus uzskatus.
- (14) Lai šādu vidi veicinātu, ir svarīgi aizsargāt fiziskas un juridiskas personas no ļaunprātīgas tiesvedības pret sabiedrības līdzdalību. Šāda tiesvedība netiek ierosināta, lai īstenotu tiesu iestāžu pieejamību, bet gan lai aplūsinātu sabiedriskās diskusijas un novērstu Savienības un valsts tiesību aktu pārkāpumu izmeklēšanu un ziņošanu par tiem, parasti ar aizskaršanas un iebiedēšanas palīdzību.

- (15) SLAPP parasti ierosina ietekmīgi subjekti, piemēram, privātpersonas, lobiju grupas, korporācijas, politiķi, un valsts iestādes, mēģinot aplūsināt sabiedriskās diskusijas. Spēku samērs starp iesaistītajām pusēm šādās tiesvedībās bieži vien ir nevienlīdzīgs, jo prasītājam ir spēcīgāka finansiālā vai politiskā pozīcija nekā atbildētājam. Šādās tiesvedībās spēku samērs ne vienmēr ir nevienāds, taču gadījumos, kad šāda spēku nelīdzsvarotība pastāv, tā būtiski palielina pret sabiedrības līdzdalību vērstās tiesvedības kaitīgo ietekmi un atturošo ietekmi. Gadījumi, kad prasītājs pret atbildētāju ļaunprātīgi izmanto savas ekonomiskās priekšrocības vai politisko ietekmi, kopā ar juridiska pamata trūkumu izraisa īpašas bažas, ja konkrētās ļaunprātīgās tiesvedības tiek tieši vai netieši finansētas no valsts budžeta un tiek apvienotas ar citiem tiešiem vai netiešiem valsts pasākumiem pret neatkarīgām mediju organizācijām, neatkarīgu žurnālistiku un pilsonisko sabiedrību.
- (16) Tiesvedība pret sabiedrības līdzdalību var negatīvi ietekmēt sabiedrības līdzdalībā iesaistījušos fizisku un juridisku personu uzticamību un reputāciju un var izsmelt viņu finanšu un citus resursus. Šādas tiesvedības rezultātā informācijas publicēšana par sabiedrības interešu jautājumiem varētu tikt atlikta vai vispār novērsta. Tiesvedību ilgumam un finansiālajam spiedienam var būt atturoša ietekme uz fiziskām un juridiskām personām, kuras iesaistījušās sabiedrības līdzdalībā. Tādējādi šādas prakses esamībai var būt atturoša ietekme uz viņu darbu, ja, sagaidot iespējamās tiesvedības nākotnē, viņi ievēro pašcenzūru, kas noved pie sabiedrisko diskusiju noplicināšanās, kaitējot sabiedrībai kopumā.
- (17) Personas, pret kurām tiek vērstā ļaunprātīga tiesvedība pret sabiedrības līdzdalību, var tikt iesaistītas vienlaikus vairākās lietās, kas dažkārt ierosinātas vairākās jurisdikcijās. Šī direktīva attiecas tikai uz civillietām vai komercietām ar pārrobežu ietekmi, lai gan prakse, kuras mērķis ir novērst, ierobežot sabiedrības līdzdalību vai sodīt par to, var ietvert arī administratīvas lietas vai krimināllietas, vai dažādu tiesvedības veidu kombināciju. Tiesvedība, kas ierosināta vienas dalībvalsts jurisdikcijā pret personu, kuras domicils ir citā dalībvalstī, parasti atbildētājam ir sarežģītāka un dārgāka. Prasītāji tiesvedībā pret sabiedrības līdzdalību varētu izmantot arī procesuālos instrumentus, lai palielinātu tiesvedības ilgumu un izmaksas un ierosinātu tiesvedību jurisdikcijā, kuru tie uzskata par labvēlīgu savai lietai, nevis jurisdikcijā, kas ir visvairāk piemērota prasības izskatīšanai (labvēlīgākās tiesas izvēle). Finansiālais spiediens, tiesvedības ilgums un dažādība un sodu draudi ir spēcīgi rīki, ar ko iebiedēt un aplūsināt kritiskus viedokļus. Šāda prakse rada arī nevajadzīgu un kaitīgu slogu tiesu sistēmām un var izraisīt to resursu ļaunprātīgu izmantošanu, tādējādi ļaunprātīgi izmantojot šādas sistēmas.
- (18) Šajā direktīvā paredzētie aizsardzības pasākumi būtu jāpiemēro jebkurai fiziskai vai juridiskai personai, kas tieši vai netieši iesaistās sabiedrības līdzdalībā. Tiem būtu arī jāaizsargā fiziskas vai juridiskas personas, kas profesionāli vai personīgi atbalsta, palīdz vai piegādā preces vai pakalpojumus citai personai nolūkos, kas ir tieši saistīti ar sabiedrības līdzdalību sabiedrības interešu jautājumā, piemēram, juristi, ģimenes locekļi, interneta pakalpojumu sniedzēji, izdevniecības vai tipogrāfijas, kas saskaras ar tiesvedību vai kam draud tiesvedība par atbalsta, palīdzības vai preču vai pakalpojumu sniegšanu personām, pret kurām vērstā SLAPP.
- (19) Šī direktīva būtu jāpiemēro jebkāda veida tiesībpamatotiem prasījumiem vai civiltiesiska vai komerciāla rakstura prasībām ar pārrobežu ietekmi, kuras ir celtas civillietās, neatkarīgi no tiesas veida. Tas ietver procedūras attiecībā uz pagaidu un aizsardzības pasākumiem, pretprasībām vai citiem noteikta veida tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, kas pieejami saskaņā ar citiem instrumentiem. Ja civilprasības tiek celtas kriminālprocesā, šī direktīva būtu jāpiemēro gadījumos, kad šo prasību izskatīšanu pilnībā reglamentē civilprocesuālās tiesības. Tomēr tā nebūtu jāpiemēro prasībām, kuru izskatīšanu pilnībā vai daļēji reglamentē kriminālprocesuālās tiesības.
- (20) Šī direktīva nebūtu jāpiemēro prasībām, kas izriet no valsts atbildības par darbību vai bezdarbību, īstenojot valsts varu (*acta iure imperii*), vai prasībām pret amatpersonām, kas rīkojas valsts vārdā, vai atbildībai par valsts iestāžu darbībām, tostarp valsts ieceltu amatpersonu atbildībai. Dalībvalstis var paplašināt šajā direktīvā paredzēto procesuālo garantiju apjomu, lai aptvertu šādas prasības savos tiesību aktos. Saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas iedibināto judikatūru tiesvedība joprojām var būt "civillietu un komercietu" darbības jomā, kā minēts šajā direktīvā, ja puse ir valsts vai publiska struktūra, gadījumos, ja darbība nenotiek vai bezdarbība neiestājas, īstenojot valsts varu. Šī direktīva nebūtu jāpiemēro krimināllietās vai šķīrējtiesā.
- (21) Šajā direktīvā ir paredzēti minimālie noteikumi, tādējādi ļaujot dalībvalstīm pieņemt vai paturēt spēkā noteikumus, kas ir labvēlīgāki personām, kuras iesaistītas sabiedrības līdzdalībā, tostarp valsts noteikumus, kas paredz efektīvākas procesuālās garantijas, piemēram, atbildības režīmu, kas saglabā un aizsargā tiesības uz vārda un informācijas brīvību. Šīs direktīvas īstenošanai nevajadzētu būt par attaisnojumu jebkādam regresam attiecībā uz aizsardzības līmeni, kas jau pastāv ikvienā dalībvalstī.

- (22) Sabiedrības līdzdalība būtu jādefinē kā jebkurš fiziskas vai juridiskas personas vēstījums vai jebkāda darbība, kas veikta, īstenojot pamattiesības, piemēram, tiesības uz vārda brīvību un informāciju, humanitāro un eksakto zinātņu brīvību vai pulcēšanās un biedrošanās brīvību, un attiecībā uz kādu pašreizēju vai turpmāku sabiedrības interešu jautājumu, tostarp žurnālistikas, politisku, zinātnisku, akadēmisku, māksliniecisku, komentējošu vai satīrisku vēstījumu, publikāciju vai darbu radīšana, izstādīšana, reklāma vai cita veida popularizēšanu un tirgvedības darbības. Turpmākas sabiedrības intereses nozīmē to, ka kāds jautājums, iespējams, vēl nav sabiedrības interesēs, bet varētu par tādu kļūt, tiklīdz sabiedrība par to ir uzzinājusi, piemēram, ar publikācijas starpniecību. Sabiedrības līdzdalība var ietvert arī darbības, kas saistītas ar akadēmiskās un mākslinieciskās brīvības, tiesību uz biedrošanās un miermīlīgas pulcēšanās brīvību īstenošanu, piemēram, lobēšanas darbību organizēšanu vai līdzdalību tajās, demonstrācijas un protestus vai darbības, kas izriet no tiesību uz labu pārvaldību un tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību izmantošanas, piemēram, prasību iesniegšana tiesā un pārvaldes struktūrās un piedalīšanās atklātās uzklaušanās. Sabiedrības līdzdalībai būtu jāietver arī sagatavošanas, atbalsta vai palīdzības darbības, kurām ir tieša un nedalāma saikne ar vēstījumu vai darbību, pret kuru vērš *SLAPP*, lai kavētu sabiedrības līdzdalību. Šādām darbībām būtu tieši jāattiecas uz konkrētu sabiedrības līdzdalības aktu vai jābalstās uz līgumisku saikni starp *SLAPP* faktisko mērķi un personu, kas veic sagatavošanas, atbalsta vai palīdzības darbību. Prasību celšana nevis pret žurnālistu vai cilvēktiesību aizstāvi, bet gan pret interneta platformu, kurā viņi publicē savu darbu, vai pret uzņēmumu, kas drukā tekstu, vai veikalu, kas pārdod tekstu, var būt efektīvs veids, kā aplūsināt sabiedrības līdzdalību, jo bez šādiem pakalpojumiem viedokļus nevar publicēt un tādējādi tie nevar ietekmēt sabiedriskās diskusijas. Turklāt sabiedrības līdzdalība var aptvert citas darbības, kuru mērķis ir informēt vai ietekmēt sabiedrisko domu vai veicināt sabiedrības rīcību, tostarp privātu vai publisku subjektu darbības saistībā ar sabiedrības interešu jautājumiem, piemēram, pētniecības, apsekojumu, kampaņu vai jebkādu citu kolektīvu darbību organizēšanu vai līdzdalību tajās.
- (23) Sabiedrības interešu jēdziens būtu jādefinē tā, ka tas ietver jautājumus, kas saistīti ar pamattiesību izmantošanu. Tas ietver tādus jautājumus kā dzimumu līdztiesība, aizsardzība pret dzimumbalstītu vardarbību un nediskriminēšana, un tiesiskuma, mediju brīvības un plurālisma aizsardzība. Tas būtu jāsaprot arī tā, kas tas ietver preču, produktu vai pakalpojumu kvalitāti, drošumu vai citus būtiskus aspektus, ja tie attiecas uz sabiedrības veselību, drošību, vidi, klimatu vai patērētāju un darba tiesībām. Pilnībā individuāls strīds starp patērētāju un ražotāju vai pakalpojumu sniedzēju par precī, produktu vai pakalpojumu būtu jāietver sabiedrības interešu jēdzienā tikai tad, ja attiecīgais jautājums ietver sabiedrības interešu elementu, piemēram, ja tas attiecas uz produktu vai pakalpojumu, kas neatbilst vides vai drošuma standartiem.
- (24) Arī fiziskas un juridiskas personas, kuras ir publiskas personas, darbības būtu jāuzskata par sabiedrības interešu jautājumu, jo sabiedrībai tajās var būt leģitīmas intereses. Tomēr par leģitīmām interesēm nav runa tad, ja ar šo personu saistītā vēstījuma vai darbības vienīgais mērķis ir apmierināt noteiktas auditorijas ziņkāri attiecībā uz kādas fiziskas personas privātās dzīves aspektiem.
- (25) Jautājumi, ko izskata likumdošanas, izpildvaras vai tiesu iestādes, vai jebkurš cits oficiāls process var būt sabiedrības interešu jautājumu piemēri. Konkrēti šādu jautājumu piemēri varētu būt tiesību akti par vides standartiem vai produktu drošumu, vides licence piesārņojošai rūpniecībai vai raktuvei vai tiesvedība, kam ir juridiska nozīme ārpus konkrētās lietas, piemēram, tiesvedība attiecībā uz vienlīdzību, diskrimināciju darbavietā, noziegumiem pret vidi vai nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu.
- (26) Aizdomu paušana par korupciju, krāpšanu, piesavināšanos, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, izspiešanu, spaidiem, seksuālu uzbrukšanu un ar dzimumu saistītu vardarbību vai cita veida iebiedēšanu un noziedzību, tostarp noziedzību finanšu jomā un noziegumiem pret vidi, ir uzskatāma par sabiedrības interešu jautājumiem. Ja attiecīgais pārkāpums ir sabiedrības interešu jautājums, nevajadzētu būt nozīmei tam, vai tas saskaņā ar valsts tiesību aktiem tiek klasificēts kā noziedzīgs nodarījums vai administratīvs pārkāpums.
- (27) Darbības, kuru mērķis ir aizsargāt LES 2. pantā nostiprinātās vērtības, principu par neiejaukšanos demokrātiskajos procesos un nodrošināt vai atvieglot publisku piekļuvi informācijai nolūkā apkarot dezinformāciju, tostarp aizsargāt demokrātiskos procesus pret nepamatotu iejaukšanos, arī būtu jāuzskata par sabiedrības interešu jautājumiem.

- (28) Ļaunprātīga tiesvedība pret sabiedrības līdzdalību parasti ietver tiesāšanās taktiku, ko pielieto prasītājs un ko izmanto negodprātīgi, piemēram, taktiku attiecībā uz jurisdikcijas izvēli, pamatošanos uz vienu vai vairākām pilnībā vai daļēji nepamatotām prasībām, pārmērīgu prasību iesniegšanu, novilcināšanas taktikas izmantošanu vai lēmumu lietu izbeigt vēlākā tiesvedības stadijā, vairāku prasību iesniegšanu par līdzīgiem jautājumiem un nesamērīgu izmaksu radišanu atbildētājam tiesvedībā. Nosakot, vai tiesvedība ir ļaunprātīga, būtu jāņem vērā arī prasītāja agrākās darbības un jo īpaši jebkāda iepriekšēja juridiska iebiedēšana. Minēto tiesāšanās taktiku, kas bieži vien ir saistīta ar dažādu veidu iebiedēšanu, aizskaršanu vai draudiem pirms tiesvedības vai tās laikā, prasītājs izmanto citiem mērķiem, nevis lai īstenotu tiesības uz tiesu pieejamību vai faktiski īstenotu kādu no tiesībām, un tās mērķis ir panākt atturošu ietekmi uz sabiedrības līdzdalību attiecīgajā jautājumā.
- (29) Prasības, kas celtas ļaunprātīgā tiesvedībā pret sabiedrības līdzdalību, var būt vai nu pilnībā, vai daļēji nepamatotas. Tas nozīmē, ka prasībai nav obligāti jābūt pilnīgi nepamatotai, lai tiesvedību varētu uzskatīt par ļaunprātīgu. Piemēram, pat maznozīmīgs personības tiesību pārkāpums, kas saskaņā ar piemērojamiem tiesību aktiem varētu būt par pamatu nelielam kompensācijas prasījumam, joprojām var būt ļaunprātīgs, ja tiek pieprasīta acīmredzami pārmērīga summa vai tiesiskās aizsardzības līdzeklis. No otras puses, ja prasītājs tiesvedībā ceļ prasības, kas ir pamatotas, šāda tiesvedība nebūtu jāuzskata par ļaunprātīgu šīs direktīvas nozīmē.
- (30) Ja SLAPP piemīt pārrobežu dimensija, tas palielina sarežģītību un problēmas, ar kurām saskaras atbildētāji, jo viņiem ir jāaizstāvas tiesvedībā citās jurisdikcijās, dažkārt arī vairākās jurisdikcijās vienlaikus. Tas savukārt rada papildu izmaksas un papildu slogu ar vēl negatīvākām sekām. Būtu jāuzskata, ka lietai ir pārrobežu ietekme, ja abu pušu domicils nav tajā pašā dalībvalstī, kurā atrodas tiesa, kur ierosināta tiesvedība, un visi citi attiecīgās situācijas būtiskie elementi atrodas minētajā dalībvalstī. Tiesai ir jānosaka apstākļi, kas attiecas uz konkrēto situāciju, atkarībā no katras lietas konkrētajiem apstākļiem, ņemot vērā, piemēram, arī konkrēto sabiedrības līdzdalības darbību vai konkrētos elementus, kas liecina par iespējamu ļaunprātīgu izmantošanu, jo īpaši, ja vairākas tiesvedības ir ierosinātas vairāk nekā vienā jurisdikcijā. Šāds tiesas konstatējums būtu jāveic neatkarīgi no izmantotajiem saziņas līdzekļiem.
- (31) Atbildētājiem vajadzētu būt iespējai pieteikties šādām procesuālajām garantijām: nodrošinājums, kas sedz tiesvedības izmaksas un attiecīgā gadījumā sedz kaitējumu, acīmredzami nepamatotu prasību priekšlaicīga noraidīšana un tiesiskās aizsardzības līdzekļi, proti, izmaksu segšana un sodi vai citi vienlīdz iedarbīgi atbilstoši pasākumi. Šādas procesuālās garantijas būtu jāpiemēro saskaņā ar tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu, kā noteikts Hartas 47. pantā, dodot tiesai rīcības brīvību atsevišķos gadījumos pienācīgi izskatīt attiecīgo jautājumu, tādējādi ļaujot ātri noraidīt acīmredzami nepamatotas prasības, neierobežojot efektīvu tiesu iestāžu pieejamību.
- (32) Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka visas šajā direktīvā paredzētās procesuālās garantijas ir pieejamas fiziskām vai juridiskām personām, pret kurām ir uzsākta tiesvedība sakarā ar to iesaistīšanos sabiedrības līdzdalībā, un ka minēto garantiju īstenošana nav pārmērīgi apgrūtināša. Valsts tiesību aktos ir jāparedz vai jāpatur spēkā īpaši noteikumi attiecībā uz procedūru un to, kādā veidā un ar kādām metodēm tiesai, kas izskata lietu, būtu jāizskata pieteikumi procesuālajām garantijām. Piemēram, dalībvalstis varētu piemērot esošos civilprocesa noteikumus par pierādījumu apstrādi, lai novērtētu, vai ir izpildīti nosacījumi procesuālo garantiju piemērošanai vai varētu šajā sakarā paredzēt konkrētus noteikumus.
- (33) Lai nodrošinātu, ka nodrošinājuma un priekšlaicīgas noraidīšanas pieteikumi tiek izskatīti paātrinātā veidā, dalībvalstis varētu noteikt laika ierobežojumus tiesas sēžu rīkošanai vai tiesas lēmuma pieņemšanai. Tās varētu arī pieņemt shēmas, kas ir līdzīgas procedūrām attiecībā uz pagaidu pasākumiem. Lai tiesvedību pabeigtu pēc iespējas ātrāk, dalībvalstīm saskaņā ar valsts procesuālajiem tiesību aktiem būtu jācenšas nodrošināt, ka gadījumos, kad atbildētājs ir iesniedzis pieteikumu par šajā direktīvā paredzētajiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, lēmums par šādu pieteikumu tiek pieņemts paātrinātā veidā, tostarp, izmantojot paātrinātas izskatīšanas procedūras, kuras jau ir paredzētas valsts tiesību aktos.
- (34) Reizēm ļaunprātīgās tiesvedībās pret sabiedrības līdzdalību prasītāji apzināti atsauc vai groza prasību vai procesuālos dokumentus, lai izvairītos no tā, ka tiesa piespriež izmaksu atlīdzināšanu lietas dalībniekam, kuram spriedums ir labvēlīgs. Šāda juridiskā taktika dažās dalībvalstīs varētu atbildētājam neatstāt nekādu iespēju saņemt tiesvedības izmaksu atlīdzinājumu. Tādēļ šādiem atsaukumiem vai grozījumiem, ja tos paredz valsts tiesību akti, un neskarot pušu pilnvaras rīkoties tiesvedībā, nebūtu jāietekmē iespēja atbildētājam pieteikties tiesiskās aizsardzības līdzekļiem pret ļaunprātīgu tiesvedību saskaņā ar valsts tiesību aktiem. Tam nebūtu jāskar dalībvalstu iespēja paredzēt, ka procesuālās garantijas tiesa var īstenot pēc savas iniciatīvas.

- (35) Lai nodrošinātu efektīvāku aizsardzības līmeni, apvienībām, organizācijām, arodbiedrībām un citiem subjektiem, kam saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktos noteiktajiem kritērijiem ir legītimas intereses aizsargāt vai veicināt sabiedrības līdzdalībā iesaistījušos personu tiesības, vajadzētu būt iespējai ar atbildētāja piekrišanu atbalstīt atbildētāju tiesvedībā, kas uzsākta saistībā ar sabiedrības līdzdalību. Šim atbalstam būtu jānodrošina, ka šādās tiesvedībās var izmantot šādu subjektu specializētās zināšanas, tādējādi palīdzot tiesai noteikt, vai lieta ir ļaunprātīga, vai arī prasība ir acīmredzami nepamatota. Šāds atbalsts varētu izpausties, piemēram, sniedzot lietā būtisku informāciju, iestājoties lietā atbildētāja atbalstam tiesvedībā, vai jebkādā citā veidā, kā paredzēts valsts tiesību aktos. Nosacījumi, saskaņā ar kuriem NVO varētu atbalstīt atbildētāju, un procesuālās prasības attiecībā uz šādu atbalstu, piemēram, attiecīgā gadījumā termiņi, būtu jāreglamentē valsts tiesību aktos. Tam nebūtu jāskar esošās pārstāvības un iestāšanās tiesības, kā noteikts citos Savienības vai valstu tiesību aktos. Dalībvalstis, kurām nav kritēriju likumīgām interesēm, var akceptēt, ka subjekti kopumā var sniegt atbalstu atbildētājam saskaņā ar šo direktīvu.
- (36) Lai atbildētājam nodrošinātu papildu aizsardzību, vajadzētu būt iespējamam piešķirt nodrošinājumu, kas sedz aplēstās tiesvedības izmaksas, kuras varētu ietvert juridiskās pārstāvības izmaksas, kas radušās atbildētājam, un, ja tas paredzēts valsts tiesību aktos, aplēsto kaitējumu. Tomēr ir jāpanāk līdzsvars starp minēto pasākumu un prasītāja tiesībām uz tiesu pieejamību. Tiesai, kurā celta prasība, būtu jāspēj, ja tā uzskata par lietderīgu, likt prasītājam sniegt nodrošinājumu, ja ir elementi, kas norāda, ka tiesvedība ir ļaunprātīga, vai ja pastāv risks, ka atbildētājs nesaņems atlīdzinājumu, vai ievērojot pušu ekonomisko situāciju vai citus šādus kritērijus, kas noteikti valsts tiesību aktos. Nodrošinājuma sniegšana nenozīmē spriedumu pēc lietas būtības, bet kalpo kā aizsardzības pasākums, lai aizsargātu tāda galīgā lēmuma sekas, ar kuru konstatē, ka bijusi procedūras ļaunprātīga izmantošana, un lai segtu izmaksas un, ja tas paredzēts valsts tiesību aktos, iespējamo kaitējumu, kas nodarīts atbildētājam, jo īpaši, ja pastāv neatgriezeniska kaitējuma risks. Lemt par to, vai nodrošinājums būtu jāpiemēro tiesai pēc savas iniciatīvas vai pēc atbildētāja lūguma, vajadzētu būt dalībvalstu ziņā. Ja valsts tiesību aktos tā ir paredzēts, vajadzētu būt iespējamam nodrošinājumu atbildētājam piešķirt jebkurā tiesvedības stadijā.
- (37) Lēmumam par priekšlaicīgu noraidīšanu vajadzētu būt lēmumam pēc būtības – pēc pienācīgas pārbaudes. Dalībvalstīm būtu jāpieņem jauni noteikumi vai jāpiemēro esošie noteikumi saskaņā ar valsts tiesību aktiem, lai tiesa varētu izlemt, vai noraidīt acīmredzami nepamatotas prasības, tiklīdz tā ir saņēmusi informāciju, kas nepieciešama, lai pamatotu lēmumu. Šādi noraidīšanai būtu jānotiek pēc iespējas agrākā tiesvedības stadijā, bet šāds brīdis varētu iestāties jebkurā tiesvedības brīdī atkarībā no tā, kad tiesa ir saņēmusi šādu informāciju, saskaņā ar valsts tiesību aktiem. Iespēja nolemt par priekšlaicīgu noraidīšanu neliedz piemērot valsts tiesību normas, kas ļauj valsts tiesām novērtēt prasības pieņemamību pat pirms tiesvedības uzsākšanas.
- (38) Ja atbildētājs ir iesniedzis pieteikumu noraidīt prasību kā acīmredzami nepamatotu, tiesai minētais pieteikums būtu jāizskata paātrinātā veidā saskaņā ar valsts tiesību aktiem, lai paātrinātu novērtējumu par to, vai prasība ir acīmredzami nepamatota, ņemot vērā konkrētos lietas apstākļus.
- (39) Saskaņā ar vispārējiem civilprocesa principiem prasītājam, kas cēl prasību pret sabiedrības līdzdalībā iesaistījušos fizisku vai juridisku personu, ir pienākums pierādīt, ka šāda prasība ir pamatota. Lai izvairītos no prasības priekšlaicīgas noraidīšanas gadījumā, kad atbildētājs ir iesniedzis priekšlaicīgas noraidīšanas pieteikumu, prasītājam būtu jāpamato prasība vismaz tādā apmērā, lai tiesa varētu secināt, ka prasība nav acīmredzami nepamatota.
- (40) Lēmumam, ar ko nolemj priekšlaicīgi noraidīt prasību, vajadzētu būt pārsūdzamam. Lēmumu, ar kuru atsaka priekšlaicīgu noraidīšanu, arī varētu pārsūdzēt saskaņā ar valsts tiesību aktiem.
- (41) Ja tiesa ir konstatējusi, ka tiesvedība ir ļaunprātīga, izmaksām būtu jāietver visu veidu tiesvedības izmaksas, ko var piespiest saskaņā ar valsts tiesību aktiem, tostarp visas juridiskās pārstāvības izmaksas, kas radušās atbildētājam, ja vien šādas izmaksas nav pārmērīgas. Ja tiesību akti neparedz, ka pilnā apmērā tiek segtas juridiskās pārstāvības izmaksas, kas pārsniedz to, kas paredzēts likumā noteiktajās maksu tabulās, dalībvalstīm, izmantojot citus valsts tiesību aktos pieejamus līdzekļus, būtu jānodrošina, ka šādas izmaksas pilnībā sedz prasītājs. Tomēr juridiskās pārstāvības izmaksas pilnā apmērā nebūtu jāsedz gadījumos, kad šādas izmaksas ir pārmērīgas, piemēram, ja ir panākta vienošanās par nesamērīgām maksām. Tiesai būtu jāpieņem lēmumi par izmaksām saskaņā ar valsts tiesību aktiem.

- (42) Galvenais mērķis, dodot tiesām iespēju piemērot sodus vai citus vienlīdz iedarbīgus atbilstošus pasākumus, ir atturēt potenciālos prasītājus no ļaunprātīgas tiesvedības ierosināšanas pret sabiedrības līdzdalību. Citiem atbilstošiem pasākumiem, tostarp kaitējuma atlīdzības izmaksai vai tiesas lēmuma publicēšanai, ja tas paredzēts valsts tiesību aktos, vajadzētu būt tikpat iedarbīgiem kā sodiem. Ja tiesa ir konstatējusi, ka tiesvedība ir ļaunprātīga, šādi sodi vai citi vienlīdz iedarbīgi atbilstoši pasākumi būtu jānosaka katrā gadījumā atsevišķi, tiem vajadzētu būt samērīgiem ar konstatētās ļaunprātīgas izmantošanas veidu un elementiem, kas par to liecina, un tajos būtu jāņem vērā minētās tiesvedības iespējamā kaitīgā vai atturošā ietekme uz sabiedrības līdzdalību vai tā prasītāja ekonomiskā situācija, kurš ir izmantojis spēku nelīdzsvarotību. Dalībvalstu ziņā ir lemt par to, kā jāmaksā jebkuras naudas summas.
- (43) Pārrobežu kontekstā ir svarīgi arī atzīt draudus, ko *SLAPP* rada trešās valstīs, vērsoties pret žurnālistiem, cilvēktiesību aizstāvjiem un citām sabiedrības līdzdalībā iesaistītām personām, kuru domicils ir Savienībā. *SLAPP* trešās valstīs var būt saistītas ar sabiedrības līdzdalībā iesaistītām personām piespīestām pārmērīgām kaitējuma atlīdzinājuma summām. Tiesvedība trešās valstīs personām, pret kurām vērstas *SLAPP*, ir sarežģītāka un dārgāka. Lai aizsargātu demokrātiju un tiesības uz vārda un informācijas brīvību Savienībā un izvairītos no tā, ka šajā direktīvā paredzēto aizsardzības pasākumu iedarbīgums tiek mazināts, vērsoties citu jurisdikciju tiesās, ir svarīgi nodrošināt aizsardzību pret acīmredzami nepamatotām prasībām un ļaunprātīgām tiesvedībām pret sabiedrības līdzdalību trešās valstīs. Dalībvalstu ziņā ir izvēlēties, vai atteikt trešās valsts sprieduma atzīšanu un izpildi kā klaji pretēju sabiedriskajai kārtībai (*ordre public*) vai uz atsevišķa atteikuma pamata.
- (44) Šī direktīva rada jaunu īpašu jurisdikcijas pamatu, lai nodrošinātu, ka *SLAPP* tiesvedības skartajām personām, kuru domicils ir Savienībā, Savienībā ir pieejami efektīvi tiesiskās aizsardzības līdzekļi pret ļaunprātīgu tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību, ko trešās valsts tiesā ierosinājis prasītājs, kura domicils ir ārpus Savienības. To būtu jāpiemēro neatkarīgi no tā, vai lēmums ir pieņemts vai ir galīgs, jo *SLAPP* skartās personas var ciest kaitējumu un tām var tikt radītas izmaksas kopš tiesvedības sākuma un, iespējams, pat bez jebkāda lēmuma pieņemšanas, piemēram, prasības atsaukšanas gadījumā. Tomēr dalībvalstīm būtu jāspēj nolemt ierobežot jurisdikcijas īstenošanu, kamēr trešā valstī tiesvedība vēl nav pabeigta, saskaņā ar valsts tiesību aktiem, piemēram, paredzot tiesvedības apturēšanu dalībvalstī. Šis īpašais jurisdikcijas pamats ļauj *SLAPP* tiesvedības skartajām personām, kuru domicils ir Savienībā, savas domicila vietas tiesās pieprasīt atlīdzinājumu par kaitējumu un izmaksām, kas radušies vai pamatoti varētu rasties saistībā ar tiesvedību trešās valsts tiesā. Minētā īpaša jurisdikcijas pamata mērķis ir atturēt no *SLAPP*, kas uzsāktas trešās valstīs pret personām, kuru domicils ir Savienībā, un šādā tiesvedībā pieņemtu lēmumu būtu jāspēj izpildīt, piemēram, ja prasītājam, kura domicils ir ārpus Savienības, pieder aktīvi Savienībā. Šajā direktīvā paredzētajam noteikumam attiecībā uz minēto īpašo jurisdikciju nevajadzētu attiekties ne uz piemērojamajiem tiesību aktiem, ne uz materiālajām tiesībām par kaitējuma atlīdzību kā tādām.
- (45) Šai direktīvai nebūtu jāietekmē tas, ka tiek piemērotas divpusējas un daudzpusējas konvencijas un nolīgumi starp kādu trešo valsti un Savienību vai kādu dalībvalsti, kas noslēgti pirms šīs direktīvas spēkā stāšanās dienas, tostarp 2007. gada Lugaņo konvencija, atbilstīgi Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 351. pantam.
- (46) Dalībvalstīm vienā vietā – tā dēvētajā “vienas pieturas aģentūrā” – būtu jānodrošina pieejama informācija par pieejamajām procesuālajām garantijām, tiesiskās aizsardzības līdzekļiem un esošajiem atbalsta pasākumiem, lai tiem, pret kuriem vērstas *SLAPP*, nodrošinātu vieglu un bezmaksas piekļuvi visai speciālajai informācijai un tiem palīdzētu atrast attiecīgo informāciju. *SLAPP* ir raksturīgi tas, ka tie, pret kuriem tās vērstas, cieš no smagām finansiālajām sekām un psiholoģiskā un reputācijas kaitējuma. Šāda kaitējuma nodarīšana ir viens no *SLAPP* prasītāju mērķiem, uzsākot ļaunprātīgu tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību. Tāpēc informācijā, ko sniedz “vienas pieturas aģentūrā”, būtu jāiekļauj esošie atbalsta mehānismi, piemēram, informācija par attiecīgajām organizācijām un apvienībām, kuras sniedz juridisku vai finansiālu palīdzību un psiholoģisko atbalstu *SLAPP* skartajām personām. Šajā direktīvā nav noteikts vienas pieturas aģentūras veids.
- (47) Attiecīgo tiesu lēmumu publicēšanas mērķis ir palielināt informētību par *SLAPP* un nodrošināt tiesām, juridisko profesiju pārstāvjiem un plašai sabiedrībai informācijas avotu par *SLAPP*. Šāda publicēšanai būtu jāievēro Savienības un valsts noteikumi par personas datu aizsardzību, un to varētu nodrošināt, izmantojot atbilstīgus kanālus, piemēram, esošās tiesu datubāzes vai e-tiesiskuma portālu. Lai ierobežotu administratīvo slogu, būtu jānosaka, ka dalībvalstīm jāpublicē vismaz valsts apelācijas vai augstākās instances tiesu spriedumi.

- (48) Tāda veida dati, kas dalībvalstīm jāvēro, ievērojot šo direktīvu, ja tie ir pieejami, attiecas uz ierobežotu skaitu svarīgāko elementu, piemēram, ļaunprātīgu tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību skaitu, kas klasificētas pēc atbildētāju un prasītāju veidiem un pēc prasījumu veidiem, kurus izmanto, lai ierosinātu šādas tiesvedības. Šādi dati ir vajadzīgi, lai uzraudzītu Savienībā esošās SLAPP un to skaita pieaugumu, sniedzot iestādēm un citām attiecīgajām ieinteresētajām personām informāciju nolūkā kvantitatīvi noteikt un labāk izprast SLAPP un palīdzēt tām sniegt nepieciešamo atbalstu SLAPP skartajām personām. Datu pieejamību veicinātu tiesu sistēmas digitalizācija.
- (49) Komisijas Ieteikums (ES) 2022/758⁽⁵⁾ ir adresēts dalībvalstīm un sniedz visaptverošu instrumentu kopumu, kurā ietilpst apmācība, izpratnes veicināšana, atbalsts ļaunprātīgas tiesvedības pret sabiedrības līdzdalību skartajām personām, datu vākšana un ziņošana par tiesvedībām pret sabiedrības līdzdalību un to pārraudzība. Sagatavojot ziņojumu par šīs direktīvas piemērošanu un ņemot vērā arī katras dalībvalsts valstisko kontekstu, tostarp to, kā tiek īstenots Ieteikums (ES) 2022/758, Komisijai būtu jā sagatavo atsevišķs ziņojuma kopsavilkums viegli pieejamā formātā, kurā būtu iekļauta pamatinformācija par šajā direktīvā paredzēto garantiju izmantošanu dalībvalstīs. Gan ziņojums, gan kopsavilkums Komisijai būtu jāpublicē, izmantojot atbilstīgus kanālus, tostarp Eiropas e-tiesiskuma portālu.
- (50) Šai direktīvai nebūtu jāskar aizsardzība, ko fiziskām un juridiskām personām, kuras iesaistās sabiedrības līdzdalībā, nodrošina citi Savienības tiesību instrumenti, kuros paredzēti labvēlīgāki noteikumi. Jo īpaši šīs direktīvas mērķis nav samazināt vai ierobežot tiesības, piemēram, tiesības uz vārda un informācijas brīvību, un tās mērķis nav nekādā veidā mazināt aizsardzību, ko sniedz Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/1937⁽⁶⁾, kā tā transponēta valsts tiesību aktos. Attiecībā uz situācijām, kas ietilpst gan šīs direktīvas, gan Direktīvas (ES) 2019/1937 darbības jomā, būtu jāpiemēro abu aktu sniegtā aizsardzība.
- (51) SLAPP lietās varētu būt svarīgi noteikumi par jurisdikciju un piemērojamiem tiesību aktiem Regulās (ES) Nr. 1215/2012 un (EK) Nr. 864/2007 izklāstītajos gadījumos. Tāpēc ir svarīgi, lai jebkurā turpmākajā minēto regulu pārskatīšanā tiek izvērtēti arī konkrētie SLAPP aspekti attiecībā uz noteikumiem par jurisdikciju un piemērojamiem tiesību aktiem.
- (52) Šī direktīva atbilst pamattiesībām, Hartai un Savienības tiesību vispārīgajiem principiem. Attiecīgi šī direktīva būtu jāinterpretē un jāīsteno saskaņā ar minētajām pamattiesībām, tostarp tiesībām uz vārda un informācijas brīvību, kā arī tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību, taisnīgu tiesu un tiesu pieejamību. Situācijās, kad pastāv konflikts starp attiecīgajām pamattiesībām, visām iesaistītajām valsts iestādēm, īstenojot šo direktīvu, būtu jāpanāk taisnīgs līdzsvars starp attiecīgajām tiesībām saskaņā ar proporcionalitātes principu.
- (53) Saskaņā ar 1. un 2. pantu Protokolā Nr. 22 par Dānijas nostāju, kas pievienots LES un LESD, Dānija nepiedalās šīs direktīvas pieņemšanā un Dānijai šī direktīva nav saistoša un nav jāpiemēro.
- (54) Saskaņā ar 3. pantu Protokolā Nr. 21 par Apvienotās Karalistes un Īrijas nostāju saistībā ar brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, kas pievienots LES un LESD, Īrija 2022. gada 6. jūlija vēstulē ir paziņojusi, ka vēlas piedalīties šīs direktīvas pieņemšanā un piemērošanā.
- (55) ņemot vērā to, ka šīs direktīvas mērķus nevar pietiekami labi sasniegt atsevišķās dalībvalstīs, jo pastāv atšķirības valstu procesuālajos tiesību aktos, bet tā iemesla dēļ, ka šī direktīva nosaka kopējos minimālos standartus valstu procesuālajām garantijām civillietās un komercietās, tos var labāk sasniegt Savienības līmenī, Savienība var pieņemt pasākumus saskaņā ar LES 5. pantā noteikto subsidiaritātes principu. Saskaņā ar minētajā pantā noteikto proporcionalitātes principu šajā direktīvā paredz vienīgi tos pasākumus, kas ir vajadzīgi minēto mērķu sasniegšanai,

⁽⁵⁾ Komisijas Ieteikums (ES) 2022/758 (2022. gada 27. aprīlis) par sabiedrības līdzdalībā iesaistījušos žurnālistu un cilvēktiesību aizstāvju aizsardzību pret acīmredzami nepamatotu vai ļaunprātīgu tiesvedību ("stratēģisku tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību") (OV L 138, 17.5.2022., 30. lpp.).

⁽⁶⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/1937 (2019. gada 23. oktobris) par to personu aizsardzību, kuras ziņo par Savienības tiesību aktu pārkāpumiem (OV L 305, 26.11.2019., 17. lpp.).

IR PIENĒMUŠI ŠO DIREKTĪVU.

I NODAĻA

Vispārīgi noteikumi

1. pants

Priekšmets

Šī direktīva paredz aizsardzības pasākumus pret acīmredzami nepamatotām prasībām vai ļaunprātīgu tiesvedību civillietās ar pārrobežu ietekmi, kuras ierosinātas pret fiziskām un juridiskām personām sakarā ar to iesaistīšanos sabiedrības līdzdalībā.

2. pants

Darbības joma

Šo direktīvu piemēro civiltiesiska vai komerciāla rakstura lietām ar pārrobežu ietekmi, kuras ierosinātas civiltiesiskā tiesvedībā, tostarp procedūrām par pagaidu un aizsardzības pasākumiem un pretprasībām, neatkarīgi no tiesas veida. Tā neattiecas, konkrēti, uz nodokļu, muitas vai administratīvajām lietām vai uz valsts atbildību par darbību un bezdarbību, īstenojot valsts varu (*acta iure imperii*). Šo direktīvu nepiemēro krimināllietām vai šķīrējtiesai, un tā neskar kriminālprocesuālās tiesības.

3. pants

Minimālās prasības

1. Dalībvalstis var ieviest vai paturēt spēkā noteikumus, kas ir labvēlīgāki, lai sabiedrības līdzdalībā iesaistījušās personas aizsargātu pret acīmredzami nepamatotām prasībām vai ļaunprātīgu tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību civillietās, tostarp valsts noteikumus, kas paredz efektīvākas procesuālās garantijas attiecībā uz tiesībām uz vārda un informācijas brīvību.
2. Šīs direktīvas īstenošana nekādā gadījumā nerada pamatu tam, lai pazeminātu to garantiju līmeni, ko dalībvalstis jau nodrošina lietās, uz kurām attiecas šī direktīva.

4. pants

Definīcijas

Šajā direktīvā piemēro šādas definīcijas:

- 1) "sabiedrības līdzdalība" ir jebkurš fiziskas vai juridiskas personas vēstījums, kas pausts, vai darbība, kas veikta, īstenojot tiesības uz vārda un informācijas brīvību, humanitāro un eksakto zinātņu brīvību vai pulcēšanās un biedrošanās brīvību, un jebkādas ar tiem tieši saistītas sagatavošanas, atbalsta vai palīdzības darbības, un kas attiecas uz kādu sabiedrības interešu jautājumu;
- 2) "sabiedrības interešu jautājums" ir jebkurš jautājums, kas skar sabiedrību tādā mērā, ka sabiedrība varētu leģitīmi būt ieinteresēta tajā, tādās jomās kā:
 - a) pamattiesības, sabiedrības veselība, drošība, vide vai klimats;
 - b) fiziskas vai juridiskas personas, kas ir publiska persona, darbības publiskajā vai privātajā sektorā;
 - c) jautājumi, ko izskata likumdevēja, izpildvaras vai tiesu iestāde, vai tas notiek jebkura cita oficiāla procesa ietvaros;
 - d) apgalvojumi par korupciju, krāpšanu vai jebkādu citu noziedzīgu nodarījumu vai administratīviem pārkāpumiem saistībā ar šādiem jautājumiem;

- e) darbības, kuru mērķis ir aizsargāt Līguma par Eiropas Savienību 2. pantā nostiprinātās vērtības, tostarp demokrātisko procesu aizsardzība pret nepamatotu iejaukšanos, jo īpaši apkarojot dezinformāciju;
- 3) "ļauņprātīga tiesvedība pret sabiedrības līdzdalību" ir tiesvedība, kas nav ierosināta, lai patiesi aizstāvētu vai īstenotu tiesības, bet kuras galvenais mērķis ir novērst, ierobežot sabiedrības līdzdalību vai sodīt par to, bieži vien izmantojot nevienlīdzīgu pušu spēku samēru, un kurā tiek celtas nepamatotas prasības. Norādes, kas liecina par šādu mērķi, var būt, piemēram:
 - a) prasības vai tās daļas nesamērīgums, pārmērīgums vai nepamatotība, tostarp strīda pārmērīgā vērtība;
 - b) tas, ka prasītājs vai iesaistītās personas ir ierosinājuši vairākas tiesvedības saistībā ar līdzīgiem jautājumiem;
 - c) iebiedēšana, aizskaršana vai draudi no prasītāja vai prasītāja pārstāvju puses pirms tiesvedības vai tās gaitā, kā arī prasītāja līdzīga rīcība līdzīgās vai paralēlās lietās;
 - d) procesuālās taktikas negodprātīga izmantošana, piemēram, tiesvedības novilcināšana, krāpnieciska vai ļaunprātīga labvēlīgākās tiesas izvēle vai negodprātīga lietu neturpināšana vēlākā tiesvedības stadijā.

5. pants

Lietas ar pārrobežu ietekmi

1. Šīs direktīvas nolūkos tiek uzskatīts, ka lietai ir pārrobežu ietekme, izņemot tad, ja abu pušu domicils atrodas tajā pašā dalībvalstī, kurā atrodas tiesa, kur ierosināta tiesvedība, un visi citi attiecīgās situācijas būtiskie elementi atrodas tikai minētajā dalībvalstī.
2. Domicilu nosaka saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 1215/2012.

II NODAĻA

Kopīgi noteikumi par procesuālajām garantijām

6. pants

Pieteikumi procesuālajām garantijām

1. Dalībvalstis nodrošina, ka tad, ja tiek ierosināta tiesvedība pret fiziskām vai juridiskām personām sakarā ar to iesaistīšanos sabiedrības līdzdalībā, minētās personas var saskaņā ar valsts tiesību aktiem iesniegt pieteikumu par:
 - a) nodrošinājumu, kā paredzēts 10. pantā;
 - b) acīmredzami nepamatotu prasību priekšlaicīgu noraidīšanu, kā paredzēts III nodaļā;
 - c) tiesiskās aizsardzības līdzekļiem pret ļaunprātīgu tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību, kā paredzēts IV nodaļā.
2. Dalībvalstis var paredzēt, ka pasākumus saistībā ar procesuālajām garantijām, kā paredzēts III un IV nodaļā, pēc savas iniciatīvas var veikt tiesa, kurā uzsākta tiesvedība.

7. pants

Pieteikumu par procesuālajām garantijām paātrināta izskatīšana

1. Dalībvalstis nodrošina, ka pieteikumi saskaņā ar 6. panta 1. punkta a) un b) apakšpunktu tiek izskatīti paātrinātā veidā saskaņā ar valsts tiesību aktiem, ņemot vērā lietas apstākļus, tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un tiesības uz taisnīgu tiesu.

2. Dalībvalstis nodrošina, ka pieteikumi saskaņā ar 6. panta 1. punkta c) apakšpunktu, ja iespējams, arī var tikt izskatīti paātrinātā veidā saskaņā ar valsts tiesību aktiem, ņemot vērā lietas apstākļus un tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un tiesības uz taisnīgu tiesu.

8. pants

Vēlāki grozījumi prasībā vai procesuālajos dokumentos

Dalībvalstis nodrošina, ka tiesvedībā, kas uzsākta pret fiziskām vai juridiskām personām sakarā ar to iesaistīšanos sabiedrības līdzdalībā, jebkādi vēlāki grozījumi prasībās vai procesuālajos dokumentos, ko iesniedzis prasītājs, tostarp prasību atsaukšana, neietekmē iespēju atbildētājam pieteikties tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, kā paredzēts IV nodaļā, saskaņā ar valsts tiesību aktiem.

Pirmā daļa neskar 6. panta 2. punktu.

9. pants

Atbalsts atbildētājam tiesvedībā

Dalībvalstis nodrošina, ka tiesa, kurā uzsākta tiesvedība pret fiziskām vai juridiskām personām sakarā ar to iesaistīšanos sabiedrības līdzdalībā, var akceptēt, ka apvienības, organizācijas, arodbiedrības un citi subjekti, kam saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktos noteiktajiem kritērijiem ir legītimas intereses aizsargāt vai veicināt sabiedrības līdzdalībā iesaistījušos personu tiesības, var atbalstīt atbildētāju, ja atbildētājs piekrīt, vai sniegt informāciju minētajā tiesvedībā saskaņā ar valsts tiesību aktiem.

10. pants

Nodrošinājums

Dalībvalstis nodrošina, ka tiesa, kurā uzsākta tiesvedība pret fiziskām vai juridiskām personām sakarā ar to iesaistīšanos sabiedrības līdzdalībā, var prasīt, neskarot tiesības uz tiesu pieejamību, lai prasītājs sniegtu nodrošinājumu aplēstajām tiesvedības izmaksām, kuras var ietvert juridiskās pārstāvības izmaksas, kas radušās atbildētājam, un, ja tas paredzēts valsts tiesību aktos, kaitējumam.

III NODAĻA

Acīmredzami nepamatotu prasību priekšlaicīga noraidīšana

11. pants

Priekšlaicīga noraidīšana

Dalībvalstis nodrošina, ka tiesas var pēc pienācīgas izskatīšanas pēc iespējas agrākā tiesvedības stadijā saskaņā ar valsts tiesību aktiem noraidīt prasības pret sabiedrības līdzdalību kā acīmredzami nepamatotas.

12. pants

Pierādīšanas pienākums un prasību pamatošana

1. Pienākums pierādīt prasības pamatotību ir prasītājam, kurš ceļ prasību.
2. Dalībvalstis nodrošina, ka tad, ja atbildētājs ir iesniedzis pieteikumu par priekšlaicīgu noraidīšanu, prasītājam ir jāpamato prasība, lai tiesa varētu novērtēt, vai tā nav acīmredzami nepamatota.

13. pants

Pārsūdzība

Dalībvalstis nodrošina, ka lēmums, ar ko apmierina pieteikumu par priekšlaicīgu noraidīšanu saskaņā ar 11. pantu, ir pārsūdzams.

IV NODAĻA

Tiesiskās aizsardzības līdzekļi pret ļaunprātīgu tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību

14. pants

Izmaksu segšana

1. Dalībvalstis nodrošina, ka prasītājam, kurš ir ierosinājis ļaunprātīgu tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību, var piespriest segt visu veidu tiesvedības izmaksas, ko var piespriest saskaņā ar valsts tiesību aktiem, tostarp visas juridiskās pārstāvības izmaksas, kas radušās atbildētājam, ja vien šādas izmaksas nav pārmērīgas.
2. Ja tiesību akti neparedz, ka pilnā apmērā tiek segtas juridiskās pārstāvības izmaksas, kas pārsniedz to, kas paredzēts likumā noteiktajās maksu tabulās, dalībvalstis, izmantojot citus valsts tiesību aktos pieejamus līdzekļus, nodrošina, ka šādas izmaksas tiek segtas pilnībā.

15. pants

Sodi vai citi vienlīdz iedarbīgi atbilstoši pasākumi

Dalībvalstis nodrošina, ka tiesas, kurās ir uzsākta ļaunprātīga tiesvedība pret sabiedrības līdzdalību, var piemērot iedarbīgus, samērīgus un preventīvus sodus vai citus vienlīdz iedarbīgus atbilstošus pasākumus, tostarp kaitējuma atlīdzības maksāšanu vai tiesas lēmuma publicēšanu, ja tas paredzēts valsts tiesību aktos, tai pusei, kura ir ierosinājusi minēto tiesvedību.

V NODAĻA

Aizsardzība pret trešo valstu tiesu spriedumiem

16. pants

Trešās valsts sprieduma atzīšanas un izpildes atteikuma pamats

Dalībvalstis nodrošina, ka trešās valsts sprieduma tiesvedībā pret tādas fiziskas vai juridiskas personas sabiedrības līdzdalību, kuras domicils ir kādā dalībvalstī, atzīšana un izpilde tiek atteikta, ja minētā tiesvedība tiek uzskatīta par acīmredzami nepamatotu vai ļaunprātīgu saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā tiek prasīta šāda atzīšana vai izpilde.

17. pants

Jurisdikcija attiecībā uz prasībām saistībā ar trešās valsts tiesvedību

1. Dalībvalstis nodrošina, ka tad, ja trešās valsts tiesā pret fizisku vai juridisku personu, kuras domicils ir kādā dalībvalstī, prasītājs, kura domicils ir ārpus Savienības, ir ierosinājis ļaunprātīgu tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību, attiecīgā persona savas domicila vietas tiesās var pieprasīt atlīdzinājumu par kaitējumu un izmaksām, kas radušās saistībā ar tiesvedību trešās valsts tiesā.
2. Dalībvalstis var ierobežot 1. punktā paredzētās jurisdikcijas īstenošanu, kamēr nav pabeigta tiesvedība trešā valstī.

VI NODAĻA

Nobeiguma noteikumi

18. pants

Attiecības ar divpusējām un daudzpusējām konvencijām un nolīgumiem

Šī direktīva neietekmē to, ka tiek piemērotas divpusējas un daudzpusējas konvencijas un nolīgumi starp kādu trešo valsti un Savienību vai kādu dalībvalsti, kas noslēgti pirms 2024. gada 6. maija.

19. pants

Informācija un pārredzamība

1. Dalībvalstis nodrošina, ka fiziskām vai juridiskām personām, kuras iesaistās 6. pantā minētajā sabiedrības līdzdalībā, attiecīgā gadījumā ir piekļuve informācijai par pieejamajām procesuālajām garantijām, tiesiskās aizsardzības līdzekļiem un esošajiem atbalsta pasākumiem, piemēram, par juridisko palīdzību un finansiālo un psiholoģisko atbalstu, ja tādi ir pieejami.

Pirmajā daļā minētajā informācijā iekļauj visu informāciju, kas pieejama par izpratnes vairošanas kampaņām, vajadzības gadījumā sadarbojoties ar attiecīgajām pilsoniskās sabiedrības organizācijām un citām ieinteresētajām personām.

Šādu informāciju sniedz vienā vietā un viegli pieejamā formātā, izmantojot atbilstīgu kanālu, piemēram, informācijas centru, esošu kontaktpunktu vai elektronisku vārteju, tostarp Eiropas e-tiesiskuma portālu.

2. Dalībvalstis nodrošina, ka juridiskā palīdzība pārrobežu civillietās tiek sniegta saskaņā ar Padomes Direktīvu 2003/8/EK⁽⁷⁾.

3. Dalībvalstis viegli pieejamā un elektroniskā formātā publicē visus galīgos spriedumus, kurus to valsts apelācijas tiesas vai augstākās instances tiesas pieņēmušas saistībā ar tiesvedībām, kas ietilpst šīs direktīvas darbības jomā. Minēto publicēšanu veic saskaņā ar valsts tiesību aktiem.

20. pants

Datu vākšana

Dalībvalstis katru gadu iesniedz Komisijai, vēlams apkopotā veidā, datus, ja tie ir pieejami, par II, III, IV un V nodaļā minētajiem pieteikumiem un lēmumiem attiecībā uz:

- a) attiecīgajā gadā uzsāktu ļaunprātīgo tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību lietu skaitu;
- b) tiesvedību skaitu, tās klasificējot pēc atbildētāja un prasītāja veida;
- c) prasības veidu, kas iesniegta, pamatojoties uz šo direktīvu.

21. pants

Pārskatīšana

Dalībvalstis līdz 2030. gada 7. maijam sniedz Komisijai pieejamos datus par šīs direktīvas piemērošanu, jo īpaši pieejamos datus, kas parāda, kā personas, pret kurām tiek vērsta tiesvedība pret sabiedrības līdzdalību, ir izmantojušas šajā direktīvā paredzētās garantijas. Pamatojoties uz sniegto informāciju, Komisija līdz 2031. gada 7. maijam un pēc tam vēlākais reizi piecos gados iesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojumu par šīs direktīvas piemērošanu. Ziņojumā sniedz novērtējumu par norisēm saistībā ar ļaunprātīgām tiesvedībām pret sabiedrības līdzdalību un par šīs direktīvas ietekmi dalībvalstīs, vienlaikus ņemot vērā katras dalībvalsts valstisko kontekstu, tostarp Ieteikuma (ES) 2022/758 īstenošanu. Ziņojumam vajadzības gadījumā pievieno priekšlikumus šīs direktīvas grozīšanai. Komisijas ziņojumu publisko.

22. pants

Transponēšana

1. Dalībvalstīs stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības līdz 2026. gada 7. maijam. Tās par to tūlīt informē Komisiju.

Kad dalībvalstis pieņem minētos noteikumus, tajos ietver atsauci uz šo direktīvu vai arī šādu atsauci pievieno to oficiālai publikācijai. Dalībvalstis nosaka paņēmienus, kā izdarāma šāda atsaucē.

2. Dalībvalstis dara Komisijai zināmus to valsts tiesību aktu galvenos noteikumus, ko tās pieņem jomā, uz kuru attiecas šī direktīva.

⁽⁷⁾ Padomes Direktīva 2003/8/EK (2003. gada 27. janvāris) par to, kā uzlabot tiesu pieejamību pārrobežu strīdos, nosakot kopīgus obligātus noteikumus attiecībā uz juridisko palīdzību šādos strīdos (OV L 26, 31.1.2003., 41. lpp.).

23. pants

Stāšanās spēkā

Šī direktīva stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

24. pants

Adresāti

Šī direktīva ir adresēta dalībvalstīm.

Briselē, 2024. gada 11. aprīlī

Eiropas Parlamenta vārdā –
priekšsēdētāja
R. METSOLA

Padomes vārdā –
priekšsēdētāja
H. LAHBIB